

Aspiracje życiowe młodzieży z zaburzeniami przetwarzania słuchowego i ich uwarunkowania środowiskowe- konteksty wsparcia społecznego

Monika Knychalska-Zbierańska

S T R E S Z C Z E N I E

W pracy doktorskiej podjęto problem aspiracji życiowych młodzieży z zaburzeniami przetwarzania słuchowego (APD) i ich uwarunkowań środowiskowych w aspekcie wsparcia społecznego. Koncepcja pracy bazowała na kompleksowym ujęciu tematyki aspiracji, która łączy konteksty pedagogiczny, psychologiczny i socjologiczny. Do analiz problematyki badawczej włączono także konteksty oddziaływań środowiskowo-społecznych będących głównymi uwarunkowaniami aspiracji. Szczególne miejsce zajmowała tutaj rodzina, jako środowisko wychowawcze, grupa rówieśnicza oraz szkoła jako środowiska dynamicznie kształtujące sądy, opinie, orientacje życiowe i postawy młodych względem rzeczywistości społeczno-kulturowej.

Z uwagi na konsekwencje jakie niosą ze sobą zaburzenia przetwarzania słuchowego dla rozwoju młodzieży w podjętych rozważaniach badawczych ujęto również możliwości pełnego uczestnictwa społecznego badanych oraz aspekt udzielanego im wsparcia społecznego. Z tego tytułu badania rozszerzono o grupę nauczycieli-pedagogów oraz lekarzy specjalistów (laryngologów/audiologów), jako osób potencjalnie udzielających wsparcia młodzieży z APD oraz ich rodzinom, a także decydujących o formach tegoż wsparcia w zakresie instytucjonalnym.

Badaniami objętych zostało 14 rodzin, 328 nauczycieli- pedagogów oraz 80 lekarzy. W badaniach stosowano procedurę o charakterze eksploracyjno-diagnostycznym. Na lepsze poznanie i zrozumienie aspiracji życiowych młodzieży z APD pozwoliło wykorzystanie w badaniach triangulacji metod badawczych. W badaniach zastosowano metodę indywidualnych przypadków oraz metodę sondażu diagnostycznego. Na potrzeby badań posłużono się: analizą dokumentów, skalami, badaniami kwestionariuszowymi, obserwacją swobodną oraz techniką wywiadu indywidualnego i pogłębionego. Do badania aspiracji życiowych młodzieży zastosowano autorski kwestionariusz ankiety oraz analizę

rozprawki „Kim będę, gdy dorosnę?”. Diagnoza funkcjonowania badanej młodzieży w środowisku szkolnym została przeprowadzona dzięki zastosowaniu takich narzędzi jak: kwestionariusz „Ja i moja szkoła” autorstwa Elżbiety Skrzypek-Śliwińskiej, kwestionariusz „Klasa wobec mnie”, „Ja wobec klasy” (autorzy: Elżbieta Zwierzyńska, Andrzej Matuszewski) oraz „Kwestionariusz Wsparcia Edukacyjnego (KWE)” Piotra Gindricha, natomiast diagnozę środowiska rodzinnego przeprowadzono dzięki wykorzystaniu m.in. Skali Postaw Rodzicielskich w opracowaniu M. Plopy - wersja dla rodziców oraz wersja dla młodzieży. Wsparcie społeczne można było ocenić dzięki „Skali Oceny Wsparcia Społecznego- Interpersonal Support Evaluation List- 40 v. General Population (ISEL- 40 v. GP)” w adaptacji Danuty Zarzyckiej, Bożeny Śpila, Ireny Wrońskiej oraz Marta Makary-Studzińskiej. W przypadku badań wśród nauczycieli oraz lekarzy zastosowano badania ankietowe przy zastosowaniu autorskich kwestionariuszy.

Celem praktycznym badań było zaprojektowanie autorskiej broszury dla rodziców w związku z koniecznością wyposażenia ich w określone kompetencje i wiedzę na temat zaburzeń przetwarzania słuchowego, by mogli lepiej wspierać, ale też korzystać z oferowanego wsparcia. Zredagowana została również autorska broszura dla lekarzy, tak by wzrosła ich świadomość na temat APD, konsekwencji jakie ze sobą niesie w kontekście codziennego funkcjonowania młodzieży oraz możliwości zaopatrzenia pacjenta w stosowny dokument decydujący o przyznaniu dedykowanej mu formy pomocy psychologiczno-pedagogicznej. W zakresie organizacji i odpowiedniego wsparcia młodzieży i jej rodziny napisałam także cykl szkoleń dla nauczycieli i specjalistów poszerzający ich wiedzę o APD oraz możliwości niesienia pomocy.

Przedstawione analizy pozwoliły na określenie aspiracji życiowych młodzieży z zaburzeniami przetwarzania słuchowego, możliwości udzielanego wsparcia społecznego, a także wiedzy nauczycieli i lekarzy na temat APD oraz form i sposobów udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej. W związku z tym zrealizowano cel poznawczy badań (poznanie aspiracji życiowych młodzieży z APD) oraz cel praktyczny dotyczący praktyki pedagogicznej. Należy podkreślić zatem przydatność zrealizowanych badań w projektowanie działań o charakterze profilaktycznym i kompensacyjnych oraz rehabilitacyjnym i terapeutycznym w aspekcie, jak do tej pory nie często dostrzeganego problemu funkcjonowania młodzieży z APD w przestrzeni rodziny, szkoły, środowiska rówieśniczego i formowania aspiracji życiowych. Przeprowadzone badania mają charakter interdyscyplinarny, łączą w sobie perspektywę teoretyczną i praktyczną na gruncie

pedagogiki (szczególnie pedagogiki społecznej i pedagogiki zdrowia), psychologii i socjologii.

Słowa kluczowe: aspiracje życiowe, wsparcie społeczne, uczestnictwo społeczne, zaburzenia przetwarzania słuchowego (APD), młodzież, uwarunkowania środowiskowe